

Egipčanka.

(Iz „Egiptovskih arabesk“.)

I.

V Aleksandriji, 27. februarja 189*.

V Egiptu sem, v Egiptu, draga mati!
 Tu živel Jožef je egiptovski,
 izdan od bratov svojih in prodan.
 Tu vrgla v ječo ga je Putifarka
 in tu povišal ga je farao
 med svetovalce svoje in ministre . . .
 Kajneda, imeniten je Egipet?
 Pa jaz stojim šele na pragu tu
 v deželo faraonov čudovito.
 Primorsko mesto Aleksandrija
 je lepo kakor Trst naš, samo večje
 utegne biti nego Trst, se zdi mi . . .

Oh, mati moja! Kje sedaj ste vi
 in kje sem jaz! Kak daleč sva narazen!
 Široko in globoko morje, mati,
 leži med nama. Jaz ne morem k vam,
 in vi ne k meni . . . Kak prepad je to!
 In ko poslavljala sem se od vas
 in gledali sva solzni si v oči,
 pokrival sneg še hribe je vipavske
 in burja je divjala po dolini.
 A tukaj? Topla smeje se pomlad!
 Pa kaj pomlad — poletno vroče solnce
 pripeka že in znoj nas že obliva . . .

Šest dni in šest noči smo se vozili
 iz Trsta po širokem daljnem morju.
 Ko hiša velik bil je parobrod
 in stanovali v njem so ko v hôtelu
 popotniki gosposki in bogati.
 Sprehajali so se, hodili jest
 v obednico sijajno in potem
 posedali na solncu po palubi.

Ej, blagor jim! Mi siromaki pa
 smo stanovali vam v nekaki kleti
 in spavali smo kar na golih tleh.
 In kakšna družba bila vam je to!
 Par poljskih Judov z ženami, otroki
 pa ogrski cigani muzikanti
 in nekaj ruskih kmetov romarjev,
 ki so peljali se v Jeruzalem . . .
 Kako se mi je gnusilo tam doli
 v trebuhu naše ladje, oh, kakó!
 Pa rajša sem posedala črez dan
 na krovu sama, mislila na vas,
 na svoj domači kraj, se jokala
 pa gledala in gledala na morje . . .
 Ponosno plavala je ladja naša
 vse dalje, dalje, bogvekam. Črn dim
 valil se je iz dimnika. Galebi
 so beli obletavali kričeč
 visoki jambor. Oj, in tam valovi
 šumeli so okoli nas peneči.
 In, kamor sem ozrla se okrog —
 vse sama svetla, sinja morska plan!
 Kako to čudovito je lepó,
 pa tudi grozno, moje vam pero
 povedati ne more. Ne! ne more . . .

Po dnevi bilo je prijetno. Solnce
 sijalo je in jaz sem gledala
 po morju neizmernem, saj nikoli
 se nisem mogla ga nagledati . . .
 Noči pa sem se bala. Vsakikrat,
 ko legla spat sem v kot na trda tla,
 med tujimi ljudmi, sem tresla se,
 da kdo ne storil bi mi v spanju zla.
 Kako sem skrivala si v nedrijih
 mošnjiček s skromnimi goldinarji!
 Kako me gledal je zvečer pohotno
 ciganski godec mlad, ko bi pojesti
 me hotel bil nemara, ta divjak!
 In neki Jud je lazil za menoj.

in izprašaval me, pokaj in kam
 se vozim sama, ko sem mlada še
 tako in pa — dostavljal je laskaje —
 prikupna bojda. Oh, ta prilizljivec!
 In vsak dan sem povpraševala, če
 vozili bomo se še dolgo, kali,
 v Egipt tisti . . . No, napósled pa
 dospeli smo v deželo faraonov . . .
 Slovenka, Goričanka, me sprejela
 je na pristanu in me spremila
 v veliko, pisano to tuje mesto . . .

Polagoma se že udomačujem.
 Imam prijetno službo v dobri hiši
 trgovski in otroke péstujem
 ter vodim jih na sprehod dan na dan.
 Gospa je Lahinja, doma nekje
 tam blizu Trsta, pravi. Gospodar
 pa je Francoz. Bogati so in v kratkem
 vam pošljem, upam, že denarja kaj.
 Saj ni ga dneva, ni je ure v tednu,
 da ne bi mislila na vas. Najrajša
 sprehajam se ob morju, po pristanu.
 In kadar pride kaka naša ladja
 iz Trsta ali z Reke, se oziram
 vsa radovedna po popotnikih,
 če ni med njimi prišel znanec kak
 al znanka iz goriške domovine . . .

Oh, vse bi bilo dobro, samo vroče
 po leti nam je tukaj, vroče, vroče!
 In pa Arabci zagoreli ti
 pa tí zamorci z divjimi očmi —
 kako so zoprni mi to ljudjé!
 Kaj mislite, ko zadnjič sem sedela
 z otrokom v parku, ki mu pravijo
 „Mehemet-Ali“, se približa mi
 črn gizdalin, opravljen po gosposko,
 pa reče mi, da mu zelo sem všeč!
 Laská se mi in vpraša me nazadnje,
 če bi hotela ga — no, za moža!

Smejala sem se mu! Moj Bog, zamorec
 moj mož, ko tinta črn! . . . In moja deca
 bi bila tudi črna morebiti . . .
 Fej! In smejala sem se mu naglas,
 a on uganil je, zakaj se smejem . . .
 Od tistih dob ne da mi več mirú
 in nadleguje me in zalezuje . . .
 Cvetlic prinaša mi, a jaz ne maram
 čruha. Studi se mi, veste, kadar
 me gleda ko človekožerec kak
 pa kaže tiste bele mi zobé . . .
 Ne bojte se! Zamorčeva jaz žena
 ne bom nikoli! Sicer pa še hranim
 globoko v srcu opomine vaše,
 da naj se čuvam moških zapeljivcev!

To pismo pišem pri rojakinji
 v podstrešni sobi hiše petnadstropne
 in vam pošiljam ga čez sinje morje.
 In sto pozdravov in poljubov vročih
 pošiljam ž njim vam v svoj domači kraj!
 Pa ne pozabite moliti zame
 doma in v lepi naši farni cerkvi!
 Vas, draga mati, nosi zmerom v srcu
 in ljubi vas hči vaša — Malika.

II.

V Kairu, 1. maja 189*.

Res sram me je pred vami, draga mati!
 Tri leta že minula so, odkar
 vam nisem pisala, in vi ne veste,
 da sem odšla iz Aleksandrije
 in da v Kahiri zdaj prebivam tukaj . . .
 Življenje moje se je spremenilo,
 ko pusta noč se vselej spremeni
 v veseli dan. Ne, svoje Malike
 sedaj bržčas bi ne spoznali več!
 Otrók ne péstujem nič več. Ne služim
 tu pravzaprav. Svobodna dama sem,
 bogata, čislana in imenitna.

Ko videli bi stanovanje moje!
 Grofica nima lepšega nobena.
 V kočiji vozim se po ulicah,
 oblačim se v baršun in težko svilo
 pa zlate prstane imam na rokah,
 okrog vratú pa svetlo bisernico!
 Kaj delam? Ah, takorekoč ničesar . . .

Oh, ta Kahira — mesto je prekrasno!
 Še trikrat večje nego Trst in pa
 kako bogato! Bog ve, koliko
 živí tu milijonarjev, ki zlato
 kar sipljejo okoli sebe . . . Raj
 je zame pisana Kahira ta!

Vsak kot poznam že po ogromnem mestu
 in po okolici sem videla
 vse znamenitosti . . . Pri piramidah
 sem bila često že in stala sem
 pred tisto slavno kamenito sfingo,
 ki z mrtvimi očmi ozira se
 po svetu širitisoč dolgih let . . .
 Velblode jahala sem po puščavi
 in osle tudi. In po svetem Nilu
 vozila sem se večkrat že na ladji.

Orient, orient je to! Kako ga ljubim!
 Ta zmes ljudi rjavih, črnih, belih!
 Oh, in kako so lepe vitke palme,
 zelene vse po leti in po zimi!

Živim v veselju samem. Česarkoli
 srcé si moje poželi, dobim
 zastonj. Ne, mati moja, vi ne veste,
 kako imajo radi me gospodje
 bogati tukajšnji! Jaz ko kraljica
 zapovedujem jim in vladam jih
 z lepoto svojo . . . Kdo pač bil bi mislil,
 da bo slovenska Malika še kdaj
 v Kahiri taka imenitna dama!
 Kako je prišlo to? . . . Dne nekega
 sedela tam sem v Aleksandriji

z otroki v parku, kar pristopi k meni
 Arabka stara pa mi reče tiho —
 arabski jezik zdaj že tudi znam —:
 „Vi, lepa gospodična, smilite
 se mi, da morate pečati se
 z otroki za plačilo pičlo. Čujte,
 če daste majhen mi bakšiš, pa vam
 jaz lahko preskrbim sijajno službo.
 Imam v visokih krogih svoje zveze
 med domačini in med Franki. Oh,
 poznajo vsi egiptovski me paše . . .
 Verjémite mi, taka rožica
 ko vi ne sme tu uveneti, predno
 razvila ni na solncu vse lepote!
 Zato pa rada bi vas presadila
 na drugo boljšo gredico čimprej,
 v razkošnejši in bogatejši vrt!
 Pa kaj bi trčila besede! Kaj
 nosila vode v morje in pokaj
 v puščavo peska! Pridite brž k meni
 domov in tam pomeniva se več!
 Pri Allahu prisegam vam, da vse,
 kar govorila sem, je istina!
 Sijajna, krasna služba! Dela nič,
 a šterlingov ko peska po Sahari! . . .“
 Tako mi govorila je Arabka.
 Verjeti nisem ji hotela ročno.
 Nazadnje gnala me je radovednost
 k njej in prepričala sem se takoj,
 da žena govorila je resnico . . .

Kako sem srečna in kako vesela!
 Saj mlada sem in drugi pravijo,
 da lepa tudi. Kaj še hočem več?
 Pri nas doma bi rekli po slovensko,
 da „godejo mi godci“ . . . Kje je dekle
 v dolini vaši in na vsem Goriškem,
 ki bi godilo se ji kakor meni?
 In za dokaz, da nimam prazne mošnje,
 pošiljam danes vam pet zlatih funtov.

A če vam pisala ne bom pogosto,
nikar ne bodite zato hudi
na svojo ljubo, lepo Maliko!
Razmišljena od samih sem zabav
in včasih še pozabim iti spat.
Z oblačenjem in lepotičenjem
potratim dragega veliko časa . . .

To pismo pišem vam v salonu svojem
na mahagonski mizi dragoceni.
Pred oknom maje palma svoj vršič
košati ko pahljačo velikansko.
In na balkonu papiga rumena,
„Amour“, kriči in oponaša smešno
oslarje in velblodarje na cesti . . .

Z dišavami sem poškopila pismo.
Zamorka črna moja, Zulejka,
ponese ga na pošto. Draga mati,
pozdrav svoj in poljub pošiljam vam
čez sinje morje — vaša Malika . . .

III.

In tiste dni je pripeljala se
domov v kočiji lepa Malika.
Deset let nismo videli je več.
Kako se bila je izpremenila,
odkar odpotovala je v Egipt!

Na tuje je odšla ko skromno dekle
in osemnajst je menda štela let.
Bilà je brhka, vitka. Kri in mleko
obličje njeno . . . Kadar ob nedeljah
iz cerkve stopala je kakor srna,
ozirali smo fantje se za njo,
mežikali z očmi, prižigali
si cigarete pa se dražili,
čigava pač bo lepa Malika . . .

In danes! . . . Ko bi mati njena sama
povedala ne bila nam, kako
spoznali bi jo bili! Kot gospá

bogata povrnila se je k nam.
 Na glavi je nosila slamnik bel
 s peresom nojevim. Obleka njena
 vse sama tenka in šumeča svila.
 Vse prste pa imela okovane
 vam s prstani je zlatimi, na katerih
 iskrili so se dragi kamenčki,
 nemara dijamanti brušeni . . .
 In za pestjo se ji ovijal je
 okoli bele roke modras zlat,
 ki sebe samega je grizel v rep!
 V ušesih pa je viselo ji dvoje
 velikih svetlih solz na zlatih nitkah,
 in ženske šepetale so po trgu,
 da biserji so ti uhani dragi . . .
 In milostno se nam je nasmehljala,
 ko radovedni smo obsuli voz.
 Je res to tista živa Malika?
 Moj Bog, kako se nam je smilila!
 Kam, kam šla njena zdrava je mladost?
 Kje rožice so sveže, ki cvetele
 po licih njenih polnih so nekdej?
 Kje tiste svetle so oči nedolžne,
 ki gledale so v svet tako veselo
 pa fantom se nasmihale poredno?

Bolelo nas je srce, ko z vozá
 je stopala počasi kot bolnica.
 Zaplakala je stara mati njena,
 ko jo zagledala je in objela . . .

Pa je posedala pred hišo tam
 na vrtu dan na dan na solncu blede.
 In kadarkoli šli smo mimo nje,
 nam zdelo se je, da sedi pred nami
 živ mrlič. Kadar smo utegnili,
 obiskali smo jo in sedli k njej.
 Oblečena je bila v črno svilo.
 Prijazno nam podajala je roko
 gosposko tisto svojo, mrzlo roko,
 nasmihala se nam prisiljeno

pa govorila neko čudno zmes.
 Študenti so pripovedávali,
 da Malika je v jezik materni
 kaj rada mešala arabščino,
 angleščino, francoščino — vse vprek.
 A mati njena je ponašala
 se ž njo in pravila po trgu ženskam,
 kako učena, oh, je njena hči,
 ki vse sveta jezike govori . . .

Tako se solnčila je do jeseni
 in tožila nam večkrat, da jo zebe,
 če solnce skrilo se je za oblake.
 In zdelo se nam je, da Malika
 blede in hujša se od dne do dne.
 A rada bila bi živela še,
 to čuli često smo iz njenih ust.
 Vsak dan jo obiskával je zdravnik,
 vikarju pa dajala je cekinov,
 da bral za njo je maše pri oltarju
 privilegiranem in misijonskem . . .

Na Mali šmaren po večernicah
 spet šli smo bili v vas k „Egipčanki“ —
 tako imenoval jo ves je trg —
 Sedela je v obleki črni svoji
 kraj matere na klopi silo blede.
 Ko kip iz belega je alabastra
 uboga zdela nam se Malika.
 Nagnila glavo je nazaj na zid,
 strmela v daljo nekam proti jugu
 pa govorila, skoro šepetala:
 „Tam, tam leži prekrasni moj Egipt —
 tam onkraj morja . . . Tam leži mladost
 cvetoča moja pokopana v grobu
 v puščavi . . . In visoka piramida
 stoji na grobu mojem . . . In šamzín,
 vihar saharski, piha tam čez mene,
 čez moje otrpnelo, mrtvo srce . . .
 Po noči pa prihajajo šakali
 in lajajo okoli piramide . . .

Živela sem, živela tudi jaz . . .
 Sedaj sem mrtva, mrtva . . . Bilo je
 lepó, lepó . . . Minulo je, odplulo,
 izginilo ko kratke lepe sanje . . .
 In kaj ostalo mi je, vprašam vas,
 od tistega veselega življenja?
 Té cape svilene, okraski zlati,
 par biserjev, par svetlih dijamantov,
 par sto angleških funtov pa telo
 uvelo, ocvetelo, suho, mrtvo . . .“

Zaprla je oči. Po bledih licih
 začele teči so ji bridke solze.
 Sklonila bele je roké v naročju,
 sedela mirno in v trenutku tem
 smo mislili, da je umrla že . . .
 Kar naglo zgane se, pogleda nas
 z velikimi očmi pa reče: „Kaj
 stojite tukaj! Pojdite v Egipet
 brž tja črez morje po nedolžnost mojo!
 Prinesite mladost mi spet nazaj! . . .
 Prokleta bodi to-le vse zlato,
 ki zanje tam prodala sem mladost! . . .“

In naslonila se je spet ob zid.
 Omahnile roké so ji ob strani.
 Široko še odprla je oči,
 izdihnila globoko . . . Prsi njene
 so dvignile se parkrat — in srcé
 nehálo biti je „Egipčanki“.

A. Aškerc.

